

in po podih krompir, grozdje, jabolka in hruške obvarujejo gnilobe, je to, da se dotični prostori, predno se sadje potrže in krompir pospravi, nekoliko dni dobro z žveplenim parom napolnjujejo. V ta namen naj se vse odprtine, luknje in raze dobro zamaše in vsaj s slamo zataknejo, v shrambe pa naj se postavi posoda, v kateri se užge za 100 kub. metrov prostora 30 do 40 gramov žvepla. Na to naj se tudi vrata skrbno zapro, in prostor naj ostane nekoliko dni zaprt.

To delo naj se nekatere kratki ponovi, kadar se krompir dobro osušen pospravi, grozdje na niti narobe povesi, in jabolka in hruške tako na police položijo, da se sad sadu ne dotika. Med enim in drugim žveplanjem naj se pa prostor prezračí. — Če tako ravnamo, gotovo se pospravljenega zdravega krompirja in sadja niloba ne loti, uže gnili deli krompirja in grozdja se pa posuše; posamezna gnila jabolka in hruške segnijejo sicer do konca, a gniloba ne preide na zdravo sadje.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

78.

Na Laponskem.

(Dalje.)

Laponci so se doselili z Azije od Altajskih gora, ter so v rodu z oholimi Madjari, ki velé Slovaku, da ni človek. Nekedaj so imeli v lasti velik kos skandinavskega poluotoka, ali siloviti Normani so jih porinili v puste kraje, na mrzli sever. Laponci je male postave, meri pet črevljev, ženske niti toliko, ali utrjen je. Pleč je širokih, nog debelih in lica plošnatega. Neukreten je, ali v kljub temu se zná zvijati po skalah in nevarnih stezah. Oblači se v kratek kožuh, v irhaste hlače, pokriva se z volneno kučmo in nosi črevlje od neustrojene kože. Hrane potrebuje mnogo, in temu se ni čuditi, ker stanuje na mrzlem severju. Vsakdanja hrana mu je jelenovo meso, kri, pa mleko. Bolan je malokedaj, in zdravi se z raznimi jagodami, kakeršnih ondi mnogo raste.

Edino bogastvo Lapončev je severni jelen, premožnik ima 1000 do 1200 glav. Laponci je zelo lakomen, kedar si je nekoliko novcev prištedil, zakoplje jih, ker jih ne zna drugej spraviti. Mnogo novcev ostane zakopanih za vselej.

Po zimi imajo Laponci velik sejm, ki se ga veselé na vso moč, ter se več mescev o njem pogovarjajo. Na ta sejm prihajajo s kožami, z rogovi, z mlekom itd. Tinski in švedski trgovci jih navadno opeharijo tako, da Bog pomagaj. Kupčija se dela z žganjem, ki je Laponci strastno ljubi. Kedar se je napil, ne vé kaj govori, kaj dela, vrže ti blago za slepo ceno. Kedar se strezne, žal mu je, jezí se, da je prišel ob nekoliko to-

larjev, ali pomagaj si če si moreš, Tolaži se s tem, da se je vsaj žganja napil.

Nekateri Laponci stanujejo v gorah, toraj jim velé gorjanci; nekateri stanujejo po šumah v ravnini, toraj jim velé dolinci; še drugi stanujejo ob morju, in njim velé ribiči. Dolinski Laponci je ubožnejši od gorjanskega, ali ima zato ugodnejše življenje, mirno stanuje v prijetnej šumi, ali pri jezeru. Tudi je dolinec snažnejši od gorjanca, več potov se umije, počese in obleko osnaži. Trda pa hodi ribiču laponskemu, ker ribištvo mu le malo vrže. Stanuje v luknji, ki je po nekoliko zadelana s protjem in kamenjem. Laponski ribič je zelo nesnažen. Zamazan, razmršen, kakoršen je bil celi teden, gre tudi v nedeljo v cerkev. Marsikateri možak je uže prišel na Švedsko služiti za pastirja, ali navadno ne prebije dolgo na tujem, vrne se domov, ker mu je ljubše ubožno življenje domá, kakor dobra služba na tujem.

(Dalje prihodnjič.)

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Konec.)

Nadalje je tarifni odbor o stvari, za našo deželo zeló važni, predlagal:

1. „Glavnega ravnateljstva poročilo, da se napravi v pristanišču tržaškem postaja za izkladanje in nakladanje, uzame se na znanje.
2. Manipulacijske pristojbine 8 kr. pri južni železnici ni uzeti v državno poslovanje.
3. Prosi se, važnejša poročila pošiljati pravočasno tiskana udom.
4. Vlada se prosi, da se odločno potegne pri južni železnici, da se manipulacijska pristojbina 8 kr. znatno zniža.“

Po tehtovitem razgovoru, katerega sem se tudi jaz udeleževal, bili so ti predlogi sprejeti, in ker so opomnje o tej stvari, ki jih je podal gospod vladni svétnik dr. Liharzik, to stvar z mnogih strani pojasnile, bodi mi dovoljeno, da jih doslovce navedem.

„Vladni svétnik dr. Liharzik, pripomenja, da se manipulacijska pristojbina 8 kr. računa samo pri tistih pošiljatvah, katere potekajo iz relacij, ki jih imajo izključno državne železnice dajati ter se oddajajo na tržaškem južnem kolodvoru na postaje državnih železnic avstrijskih, odnosno za katere je propisana oddaja na južnem kolodvoru tržaškem. Ta pristojbina ne odpada tedaj samo pri pošiljatvah od sv. Andreja in do sv. Andreja, ampak tudi pri pošiljatvah od tržaškega pristanišča in do tega pristanišča. Od vesoljnega prometa na črti Hrpelje-Trst manipulovalo se je meseca septembra 1887 samo 21 odstotkov v Trstu. Odštejemo li od tega one pošiljatve, ki potekajo iz uzajemnih relacij ter jim zatagadelj ni treba plačevati manipulacijske pristojbine 8 kr., to vidimo, da je že zdaj to pristojbino plačevati le malemu delu vesoljnega prometa. Ako glavno ravnateljstvo res napravi postajo za nakladanje in odkladanje

poleg založišč, to bode trgovcem še manj potreba, podvreči se manipulaciji na južnem kolodvoru, to je plačevati južni železnici manipulacijsko pristojbino 8 kr.“

Slavno zbornico prosim, da to izvestje vzame na znanje s zagotovilom, da se bodem vselej trudil, zagovarjati po svojih najboljših močeh koristi korporacij, ki so me poslale v državni železniški svet.

Zbornični predsednik izreka gospodu zborničnemu svétniku Karolu Luckmannu za njega trud najiskrenejšo hvalo.

XVI. Gospod zbornični svétnik Ivan Baumgartner govoril o zidanju novega gledališča, da je v interesu glavnega deželnega mesta ter predlaga: Zbornični predsednik naj o tej stvari pridobi blagonaklonjenost mestnega zastopa in deželnega odbora.

Predlog se sprejme.

XVII. Gospod zbornični svétnik Karol Luckmann predlaga: Slavna zbornica naj se obrne do trgovinskega ravnateljstva c. kr. priv. južne železnice, da dovoli, da si lesni trgovci postavijo tehtnico mostovnico na postaji borovniški in da jo organi južne železnice smejo za pošiljatve tistih, ob čijih stroških se postavi, dotlej rabiti brezplačno, dokler se ne izplačajo stroški. Govornik omenja, da lesni trgovci te tehtnice zelo potrebujejo, ter se nadeja, da bo južna železnica to bržkone dovolila, ker bi po izplačanih troških postala tehtnica last železnice.

Predlog se sprejme.

„Matica Slovenska“.

Tajnikovo letno poročilo o delovanju odborov v dobi od 1. aprila 1887. do 31. marca 1888. l.

(Dalje.)

Dve vprašanji se vijeta neprestano skozi društveno kroniko, književno in gmotno. Čim previdnejše in varčnejše postopa odbor financijelno, tem trdnejšo podlago osnuje društvenemu obstanku, tem lažje mu je potem tudi društvenike zadovoljiti z obsegom in tvarino knjig; nasprotno pa se mora istotako po zanimivih, obče prijažljivih knjigah zveksati tudi število društvenikov in ž njim važni vir perijodičnih letnih dohodkov.

Oglejmo si nekoliko natančneje, kako je odbor ti dve vprašanji v zadnji dobi reševal, in obrnimo se najprej k književnemu vprašanju. Glede izdavanja knjig se je odbor držal lani načela predzadnjega leta. Hotel je podati društvenikom pred vsem skupino manjših, po vsebini raznovrstnih, kolikor mogoče izvrstnih spisov na znanstveno poučni podlagi; tej skupini bodi pridodano pisarniško poročilo v običajni sestavi. To načelo je izraženo v Letopisu za l. 1887, katerega je več let sem tako marljivo in spretno uredoval prof. Levec, da omenjajo knjigo pohvalno že razni slovanski znanstveni časopisi in društva. Z dr. Lampetovim „Uvodom v modroslovje“ dobili so Matičarji samostojno, znanstvone poučno

knjigo in doslej mej Slovenci še malo obdelovane stroke. Odbor mora biti pisatelju le hvaležen, da se je težavne naloge lotil ter jo tako častno rešil; knjiga bo močno prijala pred vsem strokovnjaškim krogom. „Mrtve duše“ Gogolove v Podgoriškega prevodu, so knjiga lepoznavske vsebine, ki je bila Matici iz zapuščine velezasluženega pokojnika na ponudbo in s katero nadaljuje Matica „Zabavno knjižnico“. Imenovane tri knjige obsežajo blizu 52 tiskovnih pol, tako da je odbor tudi lani prekoračil običajno mejo glede obsega. Oblika jim je bila ista, kakor predlanskim, tiskovni red isti, stroški so bili za blizu 200 gld. manjši, kakor po proračunu nameravani. Namen ki ga je imel odbor z omenjenimi knjigami, je bil najblaži in najresnejši; je li ž njimi tudi občno ustrezal, o tem sodijo naj društveniki in sploh občinstvo slovensko.

Tudi za letos so doslej določene tri knjige, namreč: 1. Letopis za l. 1888. Urednik dr. L. Požar. Vsebina in sestava podobni lanskim, oblika ista. Večina spisov je že gotova, nekaj jih utegne priti kmalu, gotovo pa o pravem času; nekaj jih je Matica pisateljem vrnila. Knjigo, ki bo obsežala okrog 20 tiskovnih pol, ima tiskati zopet „Narodna tiskarna“, korekture preskrbe pisatelji in urednik. 2. J. A. Pih: Slovenci in l. 1848. Kulturno-zgodovinska stvarna razprava v obsegu dc 18 tiskovnih pol. Te dni gre k Blazniku v tisek. 3. Erjavčevi pripovedni spisi. I. del. Uredil Fr. Levec. Knjiga ima obsežati kot III. zvezek „Zabavne knjižnice“ 15 tiskovnih pol. Zaradi premnoge gradiva izide II. del nasproti prvotnemu načrtu še le prihodnje leto. Tiskala jo bo „Katoliška tiskarna“. Pravico do: izdaje si je pridobila Matica od varuha pokojnikovih dedičev. — Omenjene tri knjige preračunjene so tedaj zopet na več, kakor 50 pol. Tiskovni red isti, oblika ista, sestava podobna lanskim.

Naši dopisi.

Iz nad Škofje Loke 26. aprila. (Starosta ljudskih učiteljev Kranjske vojvodine in njegovi 90. rojstni dan.) Naš Kranjsko Loško-Terziški šolski okraj ima čast, da živi v njegovi sredi sedanji starosta ljudskih učiteljev naše dežele, in ta je vpokojeni nadučitelj škofjeloške gl. ljudske šole, mnogospoštovani gosp. Franc Kramar. Ker ravno danes (26. apr.) obhaja svoj 90. rojstni dan, namenilo se nas je bilo več znancev — učiteljev iz Ljubljane in okolice, iz Selške, nekaj tudi iz Poljanske doline, da bi iznenadili zasluženega starčka z nepričakovanim poklonom in čestitanjem k redko doživljeni starosti. Pa nekaj službena opravila. in tudi jako slabo vreme v jutro overlo je do malega čestitelje v njihovem namenu. Eni smo ostali vendar sklepu zvesti, in pisalec teh vrstic imel je čast, prvi med čestitelji obiskati blagega starčka. Najdel ga je ravno pri skromnemu obedu. Ko blagi starček zve vzrok obiskanja, je bil